

Hemşirelik Öğrencilerinin Öz Etkililik-Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi

Investigation of Self-Effectiveness and Self-Efficacy Levels of Nursing Students

Yurdanur Dikmen¹, Yıldız Denat², Handenur Başaran¹, Nasibe Yağmur Filiz¹

¹ Sakarya Üniversitesi Sağlık Yüksekokul, Sakarya, 54187, Türkiye

² Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Yüksekokulu, Aydın, 09010, Türkiye

ÖZET

Amaç: Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin öz etkililik-yeterlik düzeylerini incelemek amacıyla yürütülmüştür.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı ve analitik tipte yürütülen bu araştırmanın örneklemini kamu üniversitelerinde öğrenim gören ve araştırmaya katılmaya gönüllü 143 son sınıf hemşirelik öğrencileri oluşturmuştur. Veriler, Öğrenci Tanıtım Formu ile Sherer ve arkadaşları (1982) tarafından geliştirilen ve Gözüm ve Aksayan (1999) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Öz-Etkililik-Yeterlik Ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin analizinde Kruskal Wallis Testi ile Mann Whitney U Testi kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışma kapsamına giren öğrencilerin yaş ortalaması 21.11±2.16 (min.18, max.28) olup, %81.1'inin kız, %58.7'sinin annesinin, %44.3'ünün babasının ilkökul mezunu olduğu, %10.5'inin ailesinin gelir durumunun iyi olmadığı, %55.9'unun ise öğrenim gördüğü bölümü isteyerek tercih ettiği saptanmıştır. Ölçeğin toplam Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.71 olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin ölçek toplam skor ortalaması 81.83 ±21.51 olduğu belirlenmiştir. Kız öğrencilerin, bölümünü isteyerek seçen öğrencilerin ve anne eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin ölçek puanlarının anlamlı biçimde yüksek olduğu saptanmıştır (p<0.05). Ayrıca katılımcıların yaşları ile ailenin ekonomik durumuna göre öz etkililik-yeterlik ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı gözlenmiştir (p>0.05).

Sonuç: Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin öz etkililik-yeterlik düzeylerinin orta düzeyin üzerinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin öz etkililik-yeterlik düzeylerinin orta düzeyin üzerinde olduğu ve bu sonucun cinsiyetten, anne eğitim düzeyinden ve bölümünü isteyerek seçme değişkenlerinden etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, Öz etkililik-yeterlik, Hemşirelik eğitimi.

ABSTRACT

Aim: This study was conducted to evaluate the nursing students' self-effectiveness and self-efficacy levels.

Material and Methods: The sample of this descriptive and analytical study consisted by 143 senior nursing students who were studying at public universities and volunteer to participate in research. Data collected with Student Identification Form and Self-Effectiveness-Efficacy Scale which developed by Sherer et al (1982) and adapted to Turkish language by Gözüm and Aksayan (1999). In analyzing the data, Kruskal Wallis test and Mann Whitney U test were used.

Results: It was found that the average age of students in study was 21.11 ± 2.16 (min. 18, max 28), 81.1% of students were female, 58.7% of students' mothers and 44.3% of students fathers had primary school graduates, 10.5% of students' families were in not good income status and 55.9% of students were willingly preferred their departments. The total Cronbach alpha reliability scale was calculated as 0.71. The total average scale score of students was determined as 81.83 ± 21.51. It was found that female students, students who were willingly preferred their departments and students who had mothers with higher education levels had significantly higher scale scores (p<0.05). In addition, there was no significant difference observed between the self-effectiveness-efficacy scale scores according to the ages of participants and their families economic situation (p>0.05).

Conclusion: According to the results of the study, it was concluded as the students' self-effectiveness-efficacy levels were above the middle level. It was concluded that the students' self-effectiveness-efficacy levels which were above the middle level have been affected by the variables as their mothers' education levels and their willingly choosing their departments.

Keywords: Nursing Students, Self-Effectiveness and Self-Efficacy, Education of Nursing Student.

Corresponding Author: Yurdanur Dikmen

Address: Sakarya Üniversitesi Sağlık Yüksekokul, Sakarya, 54187, Türkiye

E-mail: nurdem35@gmail.com

Başvuru Tarihi/Received: 06-01-2016

Kabul Tarihi/Accepted: 11-02-2016

GİRİŞ

Bireyin belli bir performansı göstermesi için gerekli etkinlikleri organize edip, başarılı olarak yapma kapasitesine ilişkin kendi öz yargısı ya da inancı olan öz-etkililik-yeterlik kavramı, Albert Bandura tarafından 1977 yılında "Bilişsel Davranış Değişimi" kapsamında ileri sürülmüştür (1-4). Öz etkililik; bireyin, yaşamıyla ilgili olaylar üzerinde etkili olabilmesi için, gerekli olan etkinlikleri başlatabileceğine ve sonuç alabileceğine olan inancı olarak tanımlanmaktadır. Güçlü bir öz etkililik inancı, başarı ve iyilik durumunu arttırır (5-8).

Hemşirelik eğitiminin ana öğeleri temel hemşirelik kavramları, becerileri ve tekniklerini içerir. Amaç öğrenciye bilişsel, duyuşsal ve psikomotor boyutta temel bilgi, beceri ve tutumlar kazandırmaktır. Bu karmaşık eğitim sistemi, klinik uygulama ve teorik bilgi olmak üzere farklı ve birbirini tamamlayan iki bölümden oluşur (9). Eğitim sistemi içinde öğrenci sınıfta aldığı teorik bilgiyi klinik alanda beceriye dönüştürürken aynı zamanda yeni bilgi, beceri ve iletişim deneyimlerini yaşayarak geliştirir (4, 10, 11). Bu öğrencilerin öz etkililik-yeterlik düzeylerinin bilinmesi; öğrenmelerini kolaylaştıracak stratejiler geliştirmeleri konusunda eğitimcilere yardım edilebilir. Böylece öğretim elemanlarının öğrencilerini, öğrencilerin de kendilerini daha iyi tanımları sağlanabilir. Çünkü; bilişsel, motivasyonel ve davranışsal olarak kendi öğrenme sürecine aktif olarak katılan, düzenli ve sistemli bir şekilde çalışan (self-regulated) öğrencilerin öğrenmelerinin kolaylaştığı, daha başarılı olduğu ve öz etkililik-yeterlik düzeyinin yüksek olduğu bilinmektedir (1). Andrew (1998) tarafından yapılan bir çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin öz-etkililik düzeyi ile derslerdeki başarıları arasında, benzer şekilde başka bir çalışmada ise öz-etkililik ile hemşirelikte akademik performans arasında

pozitif bir ilişki olduğu belirtilmiştir (13). Tüm bunların yanı sıra öz-etkililik-yeterlik algıları yüksek olanların zorlu işlere girişmekte ve başarılı olmakta daha hırslı davrandıkları, bunu başarma konusunda düşüncelerinde ve eylemlerini sürdürmede daha çok çaba gösterdikleri bilinmektedir. Öz-etkililik-yeterlilik algısı yüksek olan bireyler bir eyleme başladıklarında hedefe ulaşmada algısı düşük olan bireylerden çok daha fazla mücadeleci davranmakta, olumsuz bir durumla karşılaştıklarında bunu atlatmakta çabuk ve kararlı davranmaktadırlar (1,4). Tüm bu özellikler de kaliteli bir hemşirelik eğitimi tamamlamış profesyonel bir hemşire de olması gereken temel özellikler arasında yer almaktadır. Bu nedenle öz etkililik-yeterlik düzeyinin yüksek olması, günümüzde tüm profesyonellerde olduğu kadar hemşirelik mesleğine aday olan öğrenciler için de gerekli ve önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu bilgiler doğrultusunda bu çalışma hemşirelik son sınıf öğrencilerinin öz etkililik-yeterlik düzeylerini ve bu durumu etkileyebilecek bazı değişkenleri incelemek amacıyla yürütülmüştür.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma Deseni, Evreni ve Örneklemi

Tanımlayıcı ve analitik tipte yürütülen bu araştırmanın evrenini kamu üniversitesi olan Sakarya Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümünde 2015-2016 Eğitim-Öğretim yılında öğrenim gören toplam 372 son sınıf hemşirelik öğrencileri, örneklemi ise ilgili bölümde öğrenim gören ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan 143 son sınıf hemşirelik öğrencileri oluşturmuştur. Literatürde öz etkililik; bireyin, yaşamıyla ilgili olaylar üzerinde etkili olabilmesi için, gerekli olan etkinlikleri başlatabileceğine ve sonuç alabileceğine olan inancı olarak tanımlanmakta (5-8) olup, hemşirelik eğitiminin sonuna yaklaşmış, mesleğe aday olan, hemşirelik mesleği ile ilgili belli bir algı ve deneyim yaşamış ve yaşamakta olan öğrenci-

lerin, hemşirelik öğrencilerinin öz-etkililiğini daha net ortaya koyacağı düşünülmüş ve örneklem grubuna sadece 4.Sınıf öğrenciler dahil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Veriler, Öğrenci Tanıtım Formu ile Sherer ve arkadaşları (1982) tarafından geliştirilen ve ülkemizde 1999 yılında Gözüm ve Aksayan tarafından Türkçe'ye uyarlanan Öz Etkililik-Yeterlik Ölçeği ile toplanmıştır. Ölçek, 5'li Likert tipi bir öz-değerlendirme ölçeğidir. 23 maddelik ölçekte, her bir madde için; 1-"beni hiç tanımlamıyor", 2-"beni biraz tanımlıyor", 3-"kararsızım", 4-"beni iyi tanımlıyor", 5- "beni

çok iyi tanımlıyor" seçeneklerinden birisinin işaretlenmesi istenmektedir. Her madde için verilen puan esas alınmaktadır. Ancak 2,4,5,6,7,10,11,12,14,16,17,18,20,22. maddeler ters yönde puanlandırılmaktadır. Böylece ölçekten en az 23, en fazla 115 puan alınabilmektedir. Ölçeğin; davranışa başlama, davranışı sürdürme, davranışı tamamlama ve engellerle mücadele olmak üzere dört alt grubu vardır. Ölçekten alınan toplam puanın yüksek olması, bireyin öz etkililik-yeterlik algısının iyi düzeyde olduğunu göstermektedir. Ayrıca puanlar her alt grup için düşük, orta ve yüksek olarak değerlendirilmektedir (**Tablo 1**). Çalışmada ölçeğin toplam Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0.71 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 1. ÖEYÖ'nin alt grupları, madde sayısı ve puan aralığı

ÖEYÖ ve Alt Boyutları	Madde Sayısı	Puan Aralığı	Düşük	Orta	Yüksek
Davranışa Başlama (DB)	8	8-40	8-18	19-29	30-40
Davranışı Sürdürme (DS)	7	7-16	7-16	16.5-25.5	26-35
Davranışı Tamamlama (DT)	5	5-25	5-11	12-18	19-25
Engellerle Mücadele (EM)	3	3-15	3-7	7.5-11.5	12-15
TOPLAM (ÖEYÖ)	23	23-115	23-53	54-84	85-115

(Kaynak: Gözüm ve Aksayan 1999)

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama, ve Cronbach alfa güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin toplam puan ortalaması hesaplanmış olup, ölçek puanlarının normal dağılıma uygunluğunu belirlemek için verilere normallik testi uygulanmıştır. Bu analize göre, ölçek puanlarının normal dağılım göstermediği belirlendiği için (Kolmogorov-Smirnov $Z=0.102$, $p<0.05$), verilerin analizinde bağımsız değişkenlerle ölçek toplam ve alt boyutları puanları arasındaki farkı incelemek amacıyla nonparametrik testlerden Kruskal Wallis Testi ile Mann Whitney U Testi kullanılmıştır. Sonuçlar (ortalama±standart sapma) olarak verilmiştir. $p<0.05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Etik Konular

Çalışmanın yapılabilmesi için öncelikle ilgili kurumlardan yazılı izin (2015-43894 sayılı), öğrencilerden ise araştırma ve veri toplama araçları hakkında uygulama öncesi bilgilendirilerek sözlü onam alınmıştır.

BULGULAR

Çalışma kapsamına giren öğrencilerin yaş ortalaması 21.11 ± 2.16 (min.18, max.28) olup, %81.1'inin kız, %58.7'sinin annesinin, %44.3'ünün babasının ilköğretim mezunu olduğu, %10.5'inin ailesinin gelir durumunun iyi olmadığı, %55.9'unun ise öğrenim gördüğü bölümü isteyerek tercih ettiği saptanmıştır. Çalışmada öğrencilerin öz etkililik-yeterlik puan ortalamasının orta düzeyin üstünde olduğu görülmüştür (**Tablo 1**). Öğrencilerin

Öz-Etkililik-Yeterlik Ölçeği (ÖEYÖ) toplam skor ortalaması 81.83±21.51, (23-115 puan (Tablo1)) olup, alt boyutlara ilişkin puanları sırasıyla, davranışa başlama 28.43±5.85,

davranışı sürdürme 15.81±5.33, davranışı tamamlama 18.25±3.81 ve engellerle mücadele 9.32±2.35 olarak bulunmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin ÖEYÖ'den Aldıkları Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamaları (n=143)

ÖEYÖ ve Alt Boyutları	Madde Sayısı	Min.	Max.	X±SD
Davranışa Başlama (DB)	8	12	36	28.43±5.85
Davranışı Sürdürme (DS)	7	9	23	15.81±5.33
Davranışı Tamamlama (DT)	5	6	22	18.25±3.81
Engellerle Mücadele (EM)	3	3	14	9.32±2.35
TOPLAM (ÖEYÖ)	23	60	112	81.83±21.51

Çalışmada kız öğrencilerin toplam puan ile davranışa başlama alt boyut puan ortalamasının, erkek öğrencilerin puan

ortalamasından anlamlı biçimde yüksek olduğu saptanmıştır (p<0.05) (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre ÖEYÖ Toplam ve Alt Grup Puan Ortalamaları (n:143)

ÖEYÖ ve Alt Boyutları	Kız X±SD	Erkek X±SD	U*	p
Davranışa Başlama (DB)	28.05±5.11	25.93±5.16	671.500	0.013**
Davranışı Sürdürme (DS)	16.09±5.03	15.23±5.71	765.500	0.765
Davranışı Tamamlama (DT)	18.93±3.61	18.05±3.20	905.500	0.300
Engellerle Mücadele (EM)	9.52±2.05	10.12±2.31	868.500	0.202
TOPLAM (ÖEYÖ)	80.01±21.05	76.24±21.31	684.000	0.016**

*Mann Whitney U Test, **p<0.05.

Bölümünü isteyerek seçen öğrencilerin davranışa başlama, davranışı tamamlama, engellerle mücadele ve genel

öz yeterlilik algıları, bölümü istemeyerek seçen öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksektir (p<0.05) (Tablo 4).

Tablo 4. Öğrencilerin Bölümünü İsteyerek Seçme Durumuna Göre ÖEYÖ Toplam ve Alt Grup Puan Ortalamaları (n:143)

ÖEYÖ ve Alt Boyutları	Bölümünü İsteyerek Seçme Durumu		U*	p
	Evet (n:80) X±SD	Hayır (n:63) X±SD		
Davranışa Başlama (DB)	29.90±5.03	22.13±5.14	683.000	0.017**
Davranışı Sürdürme (DS)	16.83±5.29	12.03±5.67	546.500	0.074
Davranışı Tamamlama (DT)	19.47±3.05	18.23±3.14	603.500	0.036**
Engellerle Mücadele (EM)	13.05±2.44	11.12±2.58	503.000	0.024**
TOPLAM (ÖEYÖ)	85.03±21.68	79.84±21.06	613.000	0.019**

*Mann Whitney U Test, **p<0.05.

Bu çalışmada öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyi arttıkça özellikle davranış tamamlama öz etkilik-yeterlik düzeyinin anlamlı olarak daha yüksek olmasına karşın (p<0.05) (Tablo 5), baba eğitim düzeyine göre öz etkilik-yeterlik düzeyinde anlamlı bir

fark olmadığı saptanmıştır. Ayrıca katılımcıların yaşları ile ailenin ekonomik durumuna göre öz etkilik-yeterlik ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı gözlenmiştir (p>0.05).

Tablo 5. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumuna Göre ÖEYÖ Toplam ve Alt Grup Puan Ortalamaları (n:143)

ÖEYÖ ve Alt Boyutları	Okuryazar (n:17) X±SD	İlkokul (n:84) X±SD	Ortaokul (n:24) X±SD	Lise* (n:18) X±SD	KW	p
Davranışa Başlama (DB)	28.61±5.82	27.81±5.33	27.13±5.80	28.45±5.42	0.078	0.236
Davranışı Sürdürme (DS)	15.91±5.51	16.63±5.15	15.61±5.01	16.33±5.72	1.078	0.125
Davranışı Tamamlama (DT)	16.01±3.85	16.82±3.64	19.47±3.05	21.06±3.79	2.860	0.021**
Engellerle Mücadele (EM)	13.05±2.31	11.95±2.40	11.06±2.14	13.11±2.47	0.811	0.320
TOPLAM (ÖEYÖ)	85.13±21.88	85.26±21.06	86.34±21.37	86.25±21.07	1.622	0.191

KW:Kruskal Wallis Test, *Bu grupta 3 kişi yüksekokulu mezundur. **p<0.05.

TARTIŞMA

Hemşirelerin farklı teknik ve stratejilerle sağlıklı ve hasta bireylerin öz etkilik algılarını yükselterek, sağlıksız davranışları terk etmelerini ve sağlıklı davranışları başlatarak sürdürmelerini sağlamaları beklenmektedir (5). Geleceğin

sağlık profesyonelleri olarak öğrenci hemşirelerin bu hedefe ulaşabilmeleri için her şeyden önce kendilerinin yüksek öz etkilik-yeterlik algısına sahip olmaları önemlidir (14). Bu çalışma sonucuna göre hemşirelik son sınıf öğrencilerinin öz etkilik-yeterlik puan ortalamasının 81.83±21.51 (23-115 puan (Tablo1), alt boyut puan ortalamalarının ise

sırasıyla davranışa başlama 28.43 ± 5.85 , davranışı sürdürme 15.81 ± 5.33 , davranışı tamamlama 18.25 ± 3.81 ve engellerle mücadele 9.32 ± 2.35 olduğu görülmüştür. Bu sonuç, ölçeğin tüm alt boyutları ve toplam puan ortalaması açısından değerlendirildiğinde, puanların orta düzeyin üstünde olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Bu sonuçlar örneklemini hemşirelik, ebelik ve sağlık memurluğu gibi sağlık alanında öğrenim gören öğrencilerin oluşturduğu çalışma bulguları ile benzerlik göstermektedir (1,4,14). Sağlık eğitiminin önemli bir uygulayıcısı olan hemşireler, bireylerin sağlıkla ilgili davranış değişikliklerini başarılı bir şekilde başlatmaları ve sürdürbilmeleri için en iyi stratejileri ve son gelişmeleri her zaman yakından takip etmek zorundadır (16). Aksayan ve Gözüm (1998) ile Schwarzer ve Fuschs (1996) da davranışların başlatılması ve sürdürülmesinde öz-etkililik algısının önemli bir belirleyici olduğunu belirtmiştir. Bu araştırmada davranışa başlama, davranışı sürdürme, davranışı tamamlama puan ortalamaları Yiğitbaş ve Yetkin (2003) ile Zengin'in (2007) çalışmasından daha yüksek, engellerle mücadele puan ortalaması benzer ve toplam puan ortalaması ise düşük bulunmuştur. Scholz ve arkadaşları (2002) Schwarzer'in geliştirdiği Genel Öz-Etkililik Ölçeği ile 22 ülkede yaptığı çalışmasında da ülkeler arasında genel öz-etkililik-yeterliliğin farklı olduğunu belirtmişlerdir. Dolayısıyla öz etkililik-yetkinlik kavramı yaş, cinsiyet, sosyal durum ve aile yapısından etkilenmektedir (6). Ortalamasının, erkek öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı biçimde yüksek olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$). Bu sonuca göre geleneksel olarak, hemşirelik mesleğinin kadın cinsiyeti ile özdeşleştirilmesi ve bu bölümlerde okuyan öğrencilerin büyük bir bölümünün kız öğrencilerden oluşması, erkek öğrencilerin

mesleğe ait olma duygularını etkileyerek, öz etkililik-yeterlik düzeylerini olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülebilir.

Kız öğrencilerin toplam puan ile davranışa başlama alt boyut puan ortalamasının, erkek öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı biçimde yüksek olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$). Bu sonuca göre geleneksel olarak, hemşirelik mesleğinin kadın cinsiyeti ile özdeşleştirilmesi ve bu bölümlerde okuyan öğrencilerin büyük bir bölümünün kız öğrencilerden oluşması, erkek öğrencilerin mesleğe ait olma duygularını etkileyerek, öz etkililik-yeterlik düzeylerini olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülebilir.

Araştırmadan elde edilen dikkat çekici bir diğer bulgu ise hemşirelik bölümünü isteyerek seçen öğrencilerin genel öz etkililik-yeterlik ortalamasının daha yüksek bulunmasıdır. Okçin ve Gerçeklioğlu (2013) ile Gül ve Adıgüzel'in (2015) çalışmalarında da okudukları bölüme isteyerek gelen ve bölümünü isteyerek seçen öğrencilerin davranışa başlama, davranışı sürdürme, davranışı tamamlama, engellerle mücadele ve genel öz yeterlilik algılarının, bölümü istemeyerek seçen öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Bireylerin herhangi eylemi isteyerek yapması ve isteyerek yaptığı eylemler sırasında hissettikleri duygular öz etkililik-yeterlik algısını etkilediği için (19), bölümünü isteyerek seçen öğrencilerin puan ortalamalarının yüksek olması literatürle uyumlu bulunmuştur.

Anne-baba eğitim düzeyi, öğrencinin sosyal gelişimini etkileyen önemli bir faktördür (6). Bu çalışmada öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyi arttıkça özellikle davranış tamamlama öz etkililik-yeterlik düzeyinin anlamlı olarak daha yüksek olmasına karşın ($p < 0.05$), baba eğitim düzeyine göre öz etkililik-yeterlik düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Buna göre, literatürle uyumlu olarak annesi lise ve üniversite mezunu olan

öğrencilerin davranışı tamamlama öz etkililik-yeterlik algısı daha yüksektir (19).

Bandura'nın Sosyal Öğrenme Teorisinde öz-etkililik mekanizması, bireyin davranışlarını değiştirmede rolü olan bilişsel algılama faktörlerinden sadece birisi olarak gösterilmiştir (6,16). Bu teoriye göre, bireysel davranışlar sadece iç psikolojik güçler tarafından değil, aynı zamanda sosyal çevre tarafından şekillenmektedir. Bireye ait kişisel ve bilişsel faktörler ile çevresel faktörler karşılıklı etkileşim içerisinde. Dolayısıyla bireylerin öz etkililik-yeterlik düzeyi geçmiş yaşam deneyimleri, yaşadığı yer, daha önce almış olduğu eğitim, anne babanın eğitim düzeyi, kardeş sayısı, ekonomik durum gibi birçok faktörden etkilenebilir. Bu çalışmada katılımcıların yaşları ile ailenin ekonomik durumuna göre öz etkililik-yeterlik ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin öz etkililik-yeterlik düzeylerinin orta düzeyin üzerinde olduğu ve bu sonucun

cinsiyetten, anne eğitim düzeyinden ve bölümünü isteyerek seçme değişkenlerinden etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin öz etkililik-yeterlik düzeylerinin ve bunu etkileyen değişkenlerin bilinmesinin, eğitimde uygulanacak stratejilerin geliştirilmesine ve öz etkililik-yeterlilik düzeylerinin yükseltilmesine katkıda bulunacağı düşünülmüştür. Bu amaçla öğrencilerin öz etkililik-yeterlik düzeylerinin artırılması için, eğitim veren akademisyenler ve aileleri tarafından desteklenmesi gerekmektedir. Öğretim elemanları; öğrencilerin olumlu yönlerini takdir etme, kavram haritaları kullanarak karmaşık işlemleri ya da kavramları parçalara bölme ve basitten karmaşığa doğru bir yol izleme gibi eğitim stratejilerini kullanarak öğrencilerin öz etkililik-yeterlik düzeyinin geliştirilmesine katkıda bulunabilirler. Öğrencilerin öz etkililik-yeterlik düzeylerini etkileyebilecek diğer faktörlerin (kişilik özellikleri, öğrenme stratejileri ve stilleri vb) bir arada ele alındığı gelecekteki çalışmalar bu konu hakkında daha fazla bilgiyi açıklayacaktır. Ayrıca öğrencilerin öz yeterliliklerini etkileyebileceği düşünülen diğer değişkenlerin de incelendiği nitel araştırma deseni ile yapılacak çalışmalarda da daha fazla açıklayıcı bulgulara ulaşılabilir.

REFERENCES

1. Yiğitbaş Ç, Yetkin A. Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin öz-etkililik-yeterlilik düzeyinin değerlendirilmesi. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2003;7: 6-13.
2. Senemoğlu N. Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya. Gazi Kitabevi, Ankara, 2002:220-242.
3. Staples DS, Hulland JS, Higgins C. A Self-Efficacy Theory Explanation for the Management of Remote Workers in Virtual Organizations. JCMC 1998;3(4). <http://jcmc.indiana.edu/issues.html>. (Erişim tarihi 10.03.2016).
4. Zengin N. Sağlık yüksekokulu öğrencilerinde öz-etkililik-yeterlilik algısı ve klinik uygulamada yaşanan stresle ilişkisinin incelenmesi. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2007; 10(1): 49-57.
5. nursing students' anxiety. Journal of Nursing Education 2005; 44(4): 156-162.
11. Karagöz S. Hemşirelikte klinik öğretime genel bir bakış ve etkin klinik öğretim için öneriler. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi 2003; 5(1): 15-21.
12. Andrew S. Self-efficacy as a predictor of academic performance in science. J of Adv Nurs 1998; 27:596-603.
13. Chacko SB, Huba ME. Academic achievement among undergraduate nursing students. The development of a causal model. Journal of Nursing Education 1991; 32(6):255-259.
14. Karadağ E, Derya YA, Ucuzal M. Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin öz etkililik-yeterlilik düzeyleri. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi 2011; 4(1), 13-20.

5. Aksayan S, Gözüm S. Olumlu sağlık davranışlarının başlatılması ve sürdürülmesinde öz etkililik algısının önemi. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 1998; 2: 35-42.
6. Bandura, A. Self-efficacy. In V.S. Ramachaudran (Ed.), Encyclopedia of human behavior New York: Academic Press, 1994; 4:71-88
7. Schwarzer R, Fuchs R. Self-efficacy and health behaviors. In: Conner M, Norman P, eds. Pre-dicting Health Behavior: Research and Practice with Social Cognition Models. Buckingham, UK: Open University Press, 1996:163-196.
8. Kızılcı S, Mert H, Küçükçüçlü Ö, Yardımcı T. Hemşirelik Fakültesi Öğrencilerinin Öz Etkililik Düzeyinin Cinsiyet Açısından İncelenmesi, Deuhfed 2015; 8(2): 95-100.
9. Erdemir F. Hemşirenin rol ve işlevleri ve hemşirelik eğitiminin felsefesi. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 1998;2(1): 59-63.
10. Cook LJ. Inviting teaching behaviors of clinical faculty and
15. Gözüm S, Aksayan S. Öz-Etkililik-Yeterlik ölçeğinin Türkçe formunun güvenilirlik ve geçerliliği. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 1999; 2(1):21-34.
16. Damrosch S. General strategies for motivating people to change their behavior. Nurs Clin North Am 1991; 26(1):833-843.
17. Scholz U, Dona BG, Sud S Schwarzer R. Is General Self-Efficacy a Universal Construct? Psychometric Findings from 25 Countries. European Journal of Psychological Assessment 2002; 3(18): 242-521.
18. Okçin, F. Albayrak ve Gerçeklioğlu, Gül. "Öğrencilerin Öz-Etkililik-Yeterlilik Algıları ve Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi", Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2013; 2(1): 40-51.
19. Gül İ, Adıgüzel O. Sağlık Kurumları Yöneticiliği Lisans Bölümü Öğrencilerinin Öz Yeterlilik Düzeylerinin İncelenmesi, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi 2015; 8(36): 864-873.